

VÝCHODISKA K POSKYTOVÁNÍ AUDITORSKÝCH SLUŽEB U NESTÁTNÍCH NEVÝDĚLEČNÝCH ORGANIZACÍ

Obsah

1.	Úvod	3
2.	Obecná charakteristika nestátních nevýdělečných organizací	3
2.1.	Právní úprava sdružování osob	3
2.2.	Charakteristické rysy nestátních nevýdělečných organizací	3
2.3.	Sdružení, jež nejsou povolena	3
3.	Základní právní normy pro vedení účetnictví nestátních nevýdělečných organizací	3
4.	Charakteristika jednotlivých typů nestátních nevýdělečných organizací	4
4.1.	Politické strany a politická hnutí	4
4.2.	Obecně prospěšné společnosti	5
4.3.	Nadace a nadační fondy	6
4.4.	Vysoké školy	7
4.5.	Círky a náboženské společnosti	9

1. Úvod

Cílem tohoto materiálu je poskytnout auditorům pomoc při provádění auditu účetních závěrek či jiných zakázek u nestátních nevýdělečných organizací.

Materiál není pro auditory závazným a auditoři nejsou povinni se jím řídit při provádění zakázek u nestátních nevýdělečných organizací. Je povinností auditora, aby disponoval dostatečnou znalostí problematiky aktuálních předpisů v oblasti nestátních nevýdělečných organizací. Komora auditorů ČR žádným způsobem neodpovídá za jakoukoli škodu, která by vznikla v souvislosti s využíváním tohoto materiálu.

Materiál je zaměřen na některé vybrané nestátní nevýdělečné organizace, to znamená ty, které nebyly založeny za účelem dosahování zisku a nebyly zřízeny žádným státním orgánem, organizační složkou státu ani územním samosprávným celkem. Tyto organizace byly zřízeny podle zvláštních zákonů a těmito zvláštními zákony se musí při své činnosti řídit.

Jde zejména o tyto nevýdělečné organizace:

- politické strany a politická hnutí,
- občanská sdružení,
- církve a náboženské společnosti,
- obecně prospěšné společnosti,
- zájmová sdružení právnických osob,
- organizace s mezinárodním prvkem,
- nadace a nadační fondy,
- společenství vlastníků jednotek,
- veřejné vysoké školy,
- veřejné výzkumné instituce,
- Český rozhlas,
- Česká televize,
- profesní komory a
- jiné organizace splňující výše uvedená kritéria.

Do tohoto materiálu byly vybrány jen ty nestátní nevýdělečné organizace, s kterými se auditor může při své praxi nejčastěji setkat. Pro méně frekventované organizace se přiměřeně použijí postupy uvedené v tomto materiálu.

2. Obecná charakteristika nestátních nevýdělečných organizací

2.1. Právní úprava sdružování osob

Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.

- usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů, čl. 20 odst. 1,
- vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, čl. 22,
- sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, čl. 11,

- zvláštní předpisy pro jednotlivé typy organizací, na základě nichž jsou nestátní nevýdělečné organizace zakládány a jimiž se při své činnosti řídí (viz část 4. tohoto materiálu).

2.2. Charakteristické rysy nestátních nevýdělečných organizací

- uváděná práva se vztahují nejen na občany České republiky,
- právo sdružovat se není omezeno věkem,
- členy sdružení mohou být fyzické i právnické osoby,
- nikdo nesmí být nucen ke sdružování, k členství ve sdruženích ani k účasti na jejich činnosti,
- ze sdružení může každý svobodně vystoupit.

2.3. Sdružení, jež nejsou povolena

Nejsou povolena sdružení, jejichž cílem je:

- popírat práva občanů,
- rozněcovat nesnášenlivost,
- podporovat násilí,
- porušovat zákony,
- ozbrojovat se,
- vykonávat funkci státních orgánů.

3. Základní právní normy pro vedení účetnictví nestátních nevýdělečných organizací

- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o účetnictví),
- vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen vyhláška 504/2002 Sb.),
- České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 504/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ČÚS pro nepodnikatele).

Další právní normy, k nimž je třeba přihlídnout

- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech, ve znění pozdějších předpisů,
- zvláštní zákony pro jednotlivé typy nestátních nevýdělečných organizací.

4. Charakteristika jednotlivých typů nestátních nevýdělečných organizací

4.1. Politické strany a politická hnutí

- **Zvláštní zákon**
  - zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování občanů v politických stranách a hnutích, ve znění pozdějších předpisů upravuje sdružování občanů v politických stranách a politických hnutích,
  - zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, se na sdružování občanů v politických stranách a politických hnutích nevztahuje.
- **Specifické rysy politické strany a politického hnutí:**
  - jsou právními osobami,
  - jsou odděleny od státu,
  - jsou organizovány na územním principu,
  - slouží občanům k účasti na politickém životě společnosti,
  - nesmějí svým vlastním jménem podnikat,
  - založení obchodních společností nebo družstev nebo účast na nich je omezeno na určité činnosti.
- **Vznik, stanovy, registrace**
  - podléhají registraci v rejstříku politických stran a hnutí vedeném Ministerstvem vnitra.
- **Hospodaření a účetnictví**
  - příjmy politické strany a hnutí,
  - účetní závěrka,
  - povinnost ověření účetní závěrky auditorem,
  - zákaz přijetí bezúplatných plnění a darů od zákonem vyjmenovaných subjektů,
  - státní příspěvek na činnost.
- **Specifika účetní jednotky s dopadem do účetnictví**
  - majetek a závazky strany nebo hnutí,
  - oddělené vedení nákladů a výnosů za hlavní činnost a za doplňkové činnosti,
  - dodržování zásady přiměřenosti jednotlivých nákladových a výnosových položek,
  - přehled o celkových příjmech a výdajích,
  - dodržování pravidel pro účelné vynaložení peněžních prostředků,
  - správnost zobrazení prostředků přidělených politické straně či hnutí ze státního rozpočtu a jejich použití,
  - přehled příjmů strany nebo hnutí v členění podle zdroje jednotlivých příjmů,
  - přehled výdajů strany nebo hnutí v členění podle účelu, na který byly prostředky vydány,
  - přehled o darech a dárcích,
  - úplnost rozpisu darů a dárců ve vazbě na účetnictví,
  - doložení darů nad hranici stanovenou zákonem o politických stranách a politických hnutích darovací poukázkou,
  - dodržování rozsahu podnikání v souladu se zákonem a stanovami,
  - dodržování zásad vlastnictví majetku,
  - dodržování zásad při zadávání veřejných zakázek,
- plnění povinností vyplývajících ze zákona o politických stranách a hnutích.
- **Povinnost auditu**
  - ověření účetní závěrky je povinné ze zákona.
- **Výroční zpráva**
  - předkládají úplnou výroční finanční zprávu dle § 18 odst. 5 každoročně do 1. dubna Poslanecké sněmovně na předepsaném formuláři s přílohami dle vzoru formuláře, který stanoví MF svým prováděcím předpisem,
  - do výroční finanční zprávy strany a hnutí lze nahlédnout nebo pořizovat výpis nebo její opis či kopii v Kanceláři Poslanecké sněmovny.
- **Obsah výroční finanční zprávy**
  - účetní výkazy podle zvláštních předpisů (zákon o účetnictví),
  - **zpráva auditora o ověření účetní závěrky**, s výrokem bez závad, tj. s výrokem bez výhrad,
  - přehled o celkových příjmech v následujícím členění:
    - příspěvek ze státního rozpočtu ČR na úhradu volebních nákladů,
    - příspěvek na činnost,
    - členské příspěvky,
    - dary a dědictví,
    - příjmy z pronájmu a prodeje majetku,
    - úroky z vkladů,
    - příjmy z účasti na podnikání jiných právnických osob s předmětem činnosti vydavatelství, nakladatelství, tiskárny, rozhlasové nebo televizní vysílání, publikační a propagační činnost, kulturní, společenské, sportovní, rekreační a vzdělávací a politické akce,
    - výroba a prodej předmětů propagujících program a činnost příslušné strany a hnutí,
  - přehled o výdajích v členění na provozní výdaje, mzdové výdaje, výdaje na daně a poplatky, výdaje na volby,
  - přehled o dárcích, o zůstavitelích,
  - přehled o členech s členským příspěvkem nad 50 000 Kč.
- **Ostatní informace**
  - činnost strany se řídí platnými zákony a stanovami, jejichž obsah je upraven zákonem,
  - nejvyšším orgánem je sjezd strany,
  - činnost strany zajišťují statutární orgány,
  - strany zřizují kanceláře,
  - členové strany a hnutí za závazky strany a hnutí neodpovídají a neručí,
  - hospodaření stran a hnutí upravuje § 20 zákona o politických stranách a hnutích, dle kterého mají nárok na státní příspěvek za podmínek stanovených zákonem s rozlišením,
  - nároku na stálý příspěvek a příspěvek na mandát,
  - stálý příspěvek činí ročně 6 mil. Kč pro stranu a hnutí, které získaly v posledních volbách do Poslanecké sněmovny 3 % hlasů,
  - za každých i započatých 0,1 % hlasů obdrží strana a hnutí ročně 200 tis. Kč, maximálně však do hranice výše získaných 5 % hlasů do Poslanecké sněmovny,

– obdrží-li strana a hnutí více než 5 % hlasů, příspěvek se dále nezvyšuje.

- **Zánik, zrušení a pozastavení činnosti**

- politická strana a politické hnutí zanikají dnem výmazu ze seznamu stran a hnutí provedeným Ministerstvem vnitra,
- zániku předchází zrušení politické strany a politického hnutí z důvodu:
  - vlastního rozhodnutí dobrovolným rozpuštěním,
  - sloučení s jinou stranou a hnutím, přeměnou na občanské sdružení,
  - nepředložení výroční finanční zprávy Poslanecké sněmovně ve stanovené lhůtě,
  - rozhodnutí soudu o rozpuštění strany a hnutí,
  - byl prohlášen konkurs na její majetek.
- rozdílným způsobem podle důvodu zrušení:
  - bez likvidace při převodu majetku a závazků na právního zástupce,
  - s likvidací majetku a závazků obdobně jako u obchodních společností,
  - s likvidací majetku a závazků s následným převodem majetku na stát z rozhodnutí soudu,
- činnost strany a hnutí může být z rozhodnutí soudu pozastavena na dobu až 1 roku do odstranění nepřípustného stavu, na základě kterého byla činnost pozastavena.

4.2. Obecně prospěšné společnosti

- **Zvláštní zákon**

– zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů.

- **Specifické rysy obecně prospěšné společnosti**

- je právnickou osobou,
- má právní subjektivitu,
- má způsobilost k právním úkonům,
- poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek,
- zisk – nesmí být použit ve prospěch jejich zakladatelů, členů orgánů nebo zaměstnanců,
- zisk – musí být použit jedině na poskytování obecně prospěšných služeb.

- **Založení, vznik, registrace**

- založení – zakladatelé:
  - fyzické osoby,
  - právnické osoby,
  - Česká republika.
- zakladatelská smlouva nebo zakládací listina,
- vznik – dnem zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností,
- registrace – rejstříkový soud = obchodní soud.

- **Hospodaření a účetnictví**

- zásady hospodaření – vymezení činností:
  - hlavní činností je obecně prospěšná činnost, pro kterou byla založena,

- doplňková činnost slouží k účelnějšímu využití kapacity, nesmí ohrozit kvalitu, rozsah a dostupnost hlavní činnosti,
- hlavní změny vyplývající z poslední novely zákona:
  - povinnosti týkající se zakladatelské listiny (zakladatelské smlouvy) a statutu,
  - povinnosti vztahující se k řediteli obecně prospěšné společnosti,
  - režim výroční zprávy.

- **Specifika účetní jednotky s dopadem do účetnictví**

- oddělené vedení nákladů a výnosů za hlavní (obecně prospěšnou) činnost, za doplňkové činnosti a za správní činnost,
- dodržování principu neziskovosti ve smyslu ustanovení zákona o obecně prospěšných společnostech o nakládání s případným ziskem společnosti,
- dodržování zaměření obecně prospěšných služeb a podmínek jejich poskytování podle zákona o obecně prospěšných společnostech a podle zakládací listiny,
- zachování účelu, pro který byla obecně prospěšná společnost založena,
- dodržování schváleného rozpočtu společnosti (včetně jeho úprav),
- provádění doplňkových činností v souladu se zákonem o obecně prospěšných společnostech v souladu se zakládací listinou společnosti a v souladu s usnesením správní rady společnosti, pokud jsou doplňkové činnosti prováděny nad rámec vymezený zákonem a zakládací listinou,
- zcizování a pronájem nemovitého majetku obecně prospěšné společnosti jen po předchozím schválení,
- hospodárnost a průkaznost při vynakládání prostředků získaných z vkladů zakladatelů, z darů, z dědictví, z dotací, z fondů vytvořených v minulých letech,
- dodržování ustanovení o zákazu účasti na podnikání jiných osob,
- dodržování zákazu zřizování organizačních složek v cizině.

- **Povinnost auditu**

- ověření řádné nebo mimořádné účetní závěrky je povinné ze zákona v následujících případech:
  - příjem dotací nebo jiných příjmů z veřejných rozpočtům sledovaném roce je vyšší než 1 mil. Kč, nebo
  - čistý obrát ve sledovaném roce je vyšší než 10 mil. Kč,
- pro ověření výroční zprávy platí stejná kritéria jako pro povinné ověření řádné nebo mimořádné účetní závěrky.

- **Výroční zpráva**

- povinnost vypracovat a zveřejnit výroční zprávu stanoví zákon všem společnostem,
- termín vyhotovení stanoví správní rada – nejpozději však do 6 měsíců po skončení účetního období.

- **Obsah výroční zprávy**

- přehled činnosti vykonávaných v kalendářním roce s uvedením vztahu k účelu založení obecně prospěšné společnosti,
- účetní závěrka a zhodnocení základních údajů v ní obsažených,
- výrok auditora k účetní závěrce, pokud byla auditorem ověřována,
- přehled o peněžních příjmech a výdajích,
- přehled o rozsahu výnosů v členění podle zdrojů,
- vývoj a konečný stav fondů obecně prospěšné společnosti,
- stav a pohyb majetku a závazků obecně prospěšné společnosti,
- úplný objem nákladů v členění na náklady vynaložené pro plnění obecně prospěšných služeb, pro plnění činností doplňkových a na náklady na vlastní činnost obecně prospěšné společnosti,
- změny zakládací listiny a složení řídicích orgánů, k nimž došlo v průběhu roku,
- další údaje stanovené správní radou.

- **Zrušení, likvidace, zánik**

Zrušení

- uplynula doba, na kterou byla založena,
- bylo dosaženo účelu, pro který byla založena,
- nastal den uvedený v rozhodnutí správní rady o zrušení,
- vnitrostátní fúzí nebo rozdělením (přeshraniční fúze není dovolena),
- nastal den uvedený v rozhodnutí soudu o zrušení,
- byl prohlášen konkurs na její majetek.

Likvidace

- majetek ve vlastnictví obecně prospěšné společnosti tvoří součást likvidační podstaty,
- použije se k uspokojení pohledávek věřitelů,
- není-li zakladatelem obecně prospěšné společnosti Česká republika nebo kraj, likvidační zůstatek nabídne likvidátor k převodu obci, ve které sídlí obecně prospěšná společnost v likvidaci,
- je-li zakladatelem obecně prospěšné společnosti kraj, likvidační zůstatek nabídne likvidátor k převodu kraji,
- je-li zakladatelem obecně prospěšné společnosti Česká republika, likvidační zůstatek přechází na Českou republiku,
- je-li jedním z více zakladatelů obecně prospěšné společnosti obec, dobrovolný svazek obcí, kraj nebo Česká republika, nabídne likvidátor každému ze zakladatelů část likvidačního zůstatku podle hodnoty jimi vložených vkladů nebo poskytnutých darů, anebo rovným dílem, pokud zakladatelé žádný vklad nevložili ani dar neposkytli,
- pokud obec nebo kraj do 30 dnů od doručení nabídky nepotvrdí písemně úmysl převzít likvidační zůstatek, přechází likvidační zůstatek na Českou republiku a likvidátor zajistí jeho předání Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Česká republika použije likvidační zůstatek k poskytování obecně prospěšných služeb.

Zánik

- do 30 dnů po skončení likvidace podá likvidátor rejstříkovému soudu návrh na výmaz obecně prospěšné společnosti z rejstříku,
- společnost zaniká dnem výmazu z rejstříku.

4.3 Nadace a nadační fondy

- **Zvláštní zákon**

- zákon č. 227/1997 Sb., zákon o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů, poslední novela č. 158/2010 Sb. (dále jen ZoN).

- **Specifické rysy nadace a nadačního fondu**

- jsou právnickými osobami,
- jsou účelovým sdružením majetku za účelem dosahování obecně prospěšných cílů,
- hodnota nadačního jmění nadace nesmí být nižší než 500 000 Kč a musí být určena k trvalým výnosům,
- majetek nadace nebo nadačního fondu smí být použit jen v souladu s účelem a podmínkami stanovenými v nadační listině nebo statutu,
- podnikání nadace a nadačního fondu je omezeno na pronájem, pořádání loterií, tombol, veřejných sbírek, vzdělávacích, kulturních, společenských a sportovních akcí,
- nesmí být společníkem veřejné obchodní společnosti, komplementářem komanditní společnosti, tichým společníkem nebo členem družstva s uhrazovací povinností přesahující členský vklad družstva, nebo členem právnické osoby, který ručí za její závazky.

- **Vznik nadace a nadačního fondu, nadační listina, statut nadace nebo nadačního fondu**

- zřizují se nadační listinou (písemnou smlouvou, zakládací listinou nebo závětí),
- zapisují se do nadačního rejstříku vedeného u rejstříkového soudu,
- statutem je zejména upraven postup jednání orgánů nadace nebo nadačního fondu a podmínky pro poskytování nadačních příspěvků.

- **Účetnictví, specifika účetní jednotky s dopadem do účetnictví**

- nadace jsou povinny vést účetnictví v plném rozsahu. Nadační fondy mohou vést účetnictví ve zjednodušeném rozsahu,
- náklady související se správou musí být vedeny odděleně od nadačních příspěvků a jsou omezeny v souladu s pravidly stanovenými v nadační listině nebo ve statutu,
- přijaté nadační dary musí být identifikovány podle dárců a výše,
- účetní závěrku a výroční zprávu schvaluje správní rada a přezkoumává ji dozorčí rada,
- o zvyšování a snižování nadačního jmění v průběhu trvání nadace rozhoduje správní rada. Pokud hodnota nadačního jmění nadace klesne pod 500 000 Kč a nebude-li jeho výše doplněna vkladem nadačního

daru, nakoupených investičních nástrojů nebo nemovitostí, správní rada rozhoduje o vnitrostátní fúzi sloučením s jinou nadací nebo navrhne zrušení nadace,

- majetek nadace nebo nadačního fondu nelze použít na financování politických stran nebo hnutí, jako zástavu nebo zajištění závazku a k poskytnutí půjček z prostředků, které jsou součástí nadačního jmění,
  - pokud zřizovací listina nebo dárce nestanoví jinak, lze nadační jmění použít na nákup zákonem vyjmenovaných investičních nástrojů emitovaných v členském státě OECD, nákup podílových listů otevřených podílových fondů, na nákup dluhopisů centrální banky a na nákup nemovitostí. ZoN stanoví, že hodnota v zákoně vyjmenovaných investičních nástrojů nesmí překročit 30 % hodnoty nadačního jmění,
  - majetek nadace lze použít na nákup účasti v akciové společnosti (s omezením podle ZoN) a na založení obecně prospěšné společnosti. Kontrolním orgánem je dozorčí rada, která kontroluje plnění podmínek pro poskytování nadačních příspěvků, vedení účetnictví, přezkoumává účetní závěrku a výroční zprávu, navrhuje opatření k odstranění nedostatků a podává správní radě zprávu o své činnosti.
- **Povinnost auditu**
    - povinnost ověření roční účetní závěrky a prověrky výroční zprávy auditorem má nadace vždy, nadační fond za kalendářní rok, ve kterém náklady nebo výnosy převýšily hodnotu 3 mil. Kč, nebo pokud majetek nadačního fondu převyšuje tuto částku.
  - **Obsah výroční zprávy**
    - obsah výroční zprávy nadace a nadačního fondu a způsob jejího zveřejnění upravuje § 25 a § 26 ZoN. Výroční zpráva musí být uložena do sbírky listin u rejstříkového soudu ve lhůtě 30 dnů po schválení výroční zprávy správní radou, nejpozději do konce bezprostředně následujícího účetního období, i když správní rada výroční zprávu neschválila.
    - výroční zpráva obsahuje:
      - zhodnocení veškeré činnosti,
      - přehled o majetku a jeho použití, přehled o závazcích,
      - přehled o osobách, které poskytly nadaci dary v hodnotě nad 10 000 Kč, pokud dárce netrvá na zachování anonymity,
      - přehled o osobách, kterým byly nadační příspěvky nad 10 000 Kč poskytnuty, zda a k jakému účelu byly použity, ke kterému byla nadace nebo nadační fond zřízeny,
        - zhodnocení, zda bylo dodrženo omezení nákladů na činnost správy,
        - zhodnocení dalších významných údajů v účetní závěrce a výrok auditora.

Přílohou výroční zprávy je účetní závěrka.

- **Zrušení a zánik nadace a nadačního fondu**

- zániku nadace nebo nadačního fondu předchází zrušení z důvodu dosažení účelu, pro který byly zřízeny, rozhodnutí soudu, nebo rozhodnutí soudu, kterým bylo skončeno insolvenční řízení po konkursu,
- soud zruší nadaci na návrh zřizovatele nebo jiných osob v případě, že nadační jmění nepřináší trvale žádný výnos a nadační jmění kleslo pod stanovenou hranici,
- pokud nadační fond nemůže plnit svůj účel, zrušuje se i rozhodnutím správní rady po předchozím souhlasu zřizovatele,
- fúze, likvidaci, změnu právní formy a zánik upravuje ZoN. Nadace nebo nadační fond zaniká ke dni výmazu z rejstříku.

4.4. Vysoké školy

- **Zvláštní zákon**
  - zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů.
- **Specifické rysy vysokých škol**
  - jsou právními osobami,
  - mají právní subjektivitu,
  - mají způsobilost k právním úkonům,
  - jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy jsou vrcholným centrem vzdělanosti,
  - členění vysokých škol:
    - organizační:
      - univerzitní (člení se na fakulty),
      - neuniverzitní (nečlení se na fakulty),
    - podle zřizovatele:
      - veřejné,
      - soukromé,
      - státní.

4.4.1. Veřejná vysoká škola

- **Zřízení**
  - zřizuje se zákonem,
  - zákon určuje její název a sídlo,
  - změny možno provést pouze zákonem:
    - sloučení nebo splynutí s jinou veřejnou VŠ,
    - rozdělení na veřejné VŠ.
- **Orgány**
  - akademické – akademický senát, rektor, vědecká (příp. umělecká) rada, disciplinární komise,
  - správní – správní rada, kvestor.
- **Rozpočet**
  - sestavuje rozpočet na kalendářní rok a hospodaří podle něj,
  - rozpočet nesmí být sestavován jako deficitní,
  - příjmy rozpočtu jsou zejména:
    - příspěvek ze státního rozpočtu na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost,

- podpora výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků,
  - dotace ze státního rozpočtu,
  - poplatky spojené se studiem,
  - výnosy z majetku,
  - jiné příjmy nebo jiné příspěvky ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z Národního fondu a z rozpočtů obcí a krajů,
  - výnosy z doplňkové činnosti,
  - příjmy z darů a dědictví.
- **Fondy**
    - rezervní fond určený zejména na krytí ztrát v následujících účetních obdobích,
    - fond reprodukce investičního majetku,
    - stipendijní fond,
    - fond odměn,
    - fond účelově určených prostředků,
    - fond sociální,
    - fond provozních prostředků je tvořen ze zisku,
    - fond reprodukce investičního majetku a fond provozních prostředků též ze zůstatku příspěvků k 31. prosinci běžného roku,
    - fond reprodukce investičního majetku též z odpisů hmotného a nehmotného majetku,
    - stipendijní fond – převody poplatků za studium a převody daňově uznatelných výdajů podle zvláštního předpisu,
    - do fondů může být rozdělován zisk po zdanění pouze v případě, že byla uhrazena případná ztráta z minulých období,
    - zůstatky fondů k 31. prosinci běžného roku se převádějí do následujícího rozpočtového roku,
    - veřejná vysoká škola je povinna zajistit, aby prostředky fondů vytvořené převodem zůstatku příspěvku použila pouze na financování své činnosti, kterou se neúčastní hospodářské soutěže na společném trhu ani ji nemůže touto činností ovlivnit,
    - podmínky tvorby a užití fondů stanoví vnitřní předpis veřejné vysoké školy tak, aby prostředky získané ze zisku pocházejícího z provádění základního výzkumu, aplikovaného výzkumu nebo experimentálního vývoje a šíření jejich výsledků prostřednictvím výuky, publikování nebo převodem technologií, které byly podpořeny z veřejných prostředků, byly využity zpětně pouze na tyto činnosti nebo na šíření jejich výsledků nebo na výuku.
  - **Fond účelově určených prostředků vytváří veřejná vysoká škola z:**
    - účelově určených darů, s výjimkou darů určených na pořízení a technické zhodnocení dlouhodobého majetku,
    - účelově určených peněžních prostředků ze zahraničí,
    - účelově určených veřejných prostředků, včetně prostředků účelové a institucionální podpory výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků, které nemohly být veřejnou vysokou školou použity v rozpočtovém roce, ve kterém jí byly poskytnuty.
  - **Účelově určené prostředky může veřejná vysoká škola převést do fondu účelově určených prostředků:**
    - do výše 5 % objemu účelově určených veřejných prostředků poskytnutých veřejné vysoké škole na jednotlivé projekty výzkumu, experimentálního vývoje a inovací či výzkumné záměry v daném kalendářním roce,
    - v případě jiné podpory z veřejných prostředků do výše 5 % objemu této podpory poskytnuté veřejné vysoké škole v daném kalendářním roce,
    - prostředky fondu účelově určených prostředků může veřejná vysoká škola použít pouze k účelu, ke kterému jí byly poskytnuty,
    - sociální fond je tvořen základním přidělem na vrub nákladů veřejné vysoké školy do výše 2 % z ročního objemu nákladů veřejné vysoké školy zúčtovaných na mzdy, náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost,
    - prostředky rozpočtu se používají pouze na financování činností, pro které byla veřejná vysoká škola zřízena, a na financování doplňkové činnosti.
  - **Hospodaření a účetnictví**
    - do samosprávné činnosti patří mimo jiné hospodaření vysoké školy a nakládání s majetkem.
  - **Akademický senát veřejné vysoké školy**
    - schvaluje rozpočet vysoké školy předložený rektorem a kontroluje využívání finančních prostředků vysoké školy,
    - schvaluje výroční zprávu o činnosti a výroční zprávu o hospodaření vysoké školy předloženou rektorem.
  - **Správní rada veřejné vysoké školy se vyjadřuje zejména**
    - k rozpočtu vysoké školy,
    - k výroční zprávě o činnosti a výroční zprávě o hospodaření vysoké školy a k výsledkům hodnocení činnosti vysoké školy.
  - **Kvestor**
    - řídí hospodaření a vnitřní správu veřejné vysoké školy.
  - **Rektor**
    - je ministrovi odpovědný:
      - za účelné využívání příspěvků a dotací,
      - za vypořádání dotací se státním rozpočtem,
      - za řádné hospodaření s majetkem veřejné vysoké školy.
  - **Specifika účetní jednotky s dopadem do účetnictví**
    - sestavení rozpočtu a hospodaření podle něj,
    - nakládání s příjmy vysoké školy,
    - nakládání s příspěvky a dotacemi ze státního rozpočtu, ze státních fondů a z ostatních veřejných rozpočtů,
    - zřizování fondů a dodržování pravidel hospodaření s těmito fondy,
    - nakládání s majetkem.
  - **Povinnost auditu**
    - povinnost ověření účetní závěrky a výroční zprávy auditorem není zákonem stanovena.

- **Výroční zpráva:**

- Veřejná vysoká škola je povinna každoročně vypracovat, předložit ministerstvu a jako neperiodickou publikaci zveřejnit:
  - výroční zprávu o činnosti,
  - výroční zprávu o hospodaření vysoké školy,
  - v termínu a formě, kterou stanoví ministr opatřením zveřejněném ve Věstníku ministerstva.

- a) **Výroční zpráva o činnosti – obsah:**

- přehled činností vykonávaných v kalendářním roce,
- výsledky hodnocení činnosti vysoké školy,
- změny vnitřních předpisů a změny v orgánech vysoké školy, k nimž došlo v průběhu roku,
- další údaje stanovené správní radou veřejné vysoké školy.

- b) **Výroční zpráva o hospodaření – obsah:**

- roční účetní závěrka a zhodnocení základních údajů v ní obsažených,
- výrok auditora k účetní závěrce, pokud byla auditorem ověřena,
- přehled o peněžních příjmech a výdajích,
- přehled rozsahu příjmů a výnosů v členění podle zdrojů,
- vývoj a konečný stav fondů,
- stav a pohyb majetku a závazků,
- úplný objem nákladů v členění na náklady pro plnění činností doplňkových a ostatních.
- Výroční zprávy, dlouhodobý záměr veřejné vysoké školy a výsledky hodnocení činnosti veřejné vysoké školy musí být veřejně přístupné.

- **Zrušení**

- zrušuje se zákonem,
- může se sloučit nebo splynout jen s jinou veřejnou vysokou školou pouze zákonem,
- v případě zrušení nebo sloučení, splnutí anebo rozdělení zákon stanoví, na které právnické osoby přechází její majetek a závazky a které veřejné vysoké školy umožní dokončení vysokoškolského vzdělání studentům zrušené veřejné vysoké školy.

4.4.2. Soukromé vysoké školy

- **Zřízení**

- zřizuje se nebo zakládá podle práva kteréhokoliv členského státu Evropské unie,
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy uděluje státní souhlas s jejím vznikem,
- oprávnění soukromé vysoké školy je nepřevoditelné a nepřechází na právního nástupce,
- právnická osoba, která oprávnění získala, je povinna zajistit dostatek finančních prostředků pro vzdělávací, vědeckou nebo výzkumnou a další tvůrčí činnost,
- MŠMT může soukromé vysoké škole poskytnout dotaci na realizaci akreditovaných studijních programů, a programů celoživotního vzdělávání.

- **Zrušení**

- pro zrušení soukromé vysoké školy není v zákoně žádné zvláštní ustanovení, platí tedy obdobné předpisy jako pro veřejné vysoké školy,
- současně je třeba respektovat i zvláštní zákony podle právní formy dané vysoké školy,
- na základě rozhodnutí soudu, kterým bylo skončeno insolvenční řízení po konkursu.

4.4.3. Státní vysoké školy

- členění:
  - vojenské,
  - policejní.

Poznámka: *Soukromé a státní vysoké školy jsou povinny při své činnosti dodržovat zákon o vysokých školách ve stejném rozsahu jako veřejné vysoké školy. Kromě toho pro ně platí ustanovení příslušných zvláštních zákonů podle právní formy dané vysoké školy. A tyto zvláštní zákony jsou vysoké školy povinny dodržovat současně se zákonem o vysokých školách.*

4.5. Církev a náboženské společnosti

- **Zvláštní zákon**

- zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů.

- **Specifické rysy církví a náboženských společností**

- jsou právnickými osobami,
- vznikají dobrovolným sdružením fyzických osob,
- nejsou závislé na státních orgánech.

- **Vznik, stanovy, registrace**

- návrh na registraci podávají nejméně 3 fyzické osoby, starší 18 let, které jsou občany ČR nebo cizinci s trvalým pobytem v ČR,
- návrh na registraci se podává ministerstvu kultury ČR,
- **základní dokument** musí obsahovat název, poslání, základní články víry, sídlo, označení orgánu, osobní údaje členů orgánu, organizační strukturu, způsob ustavování a odvolávání duchovních, způsob schvalování změn základního dokumentu, začlenění do struktur mimo území ČR, zásady hospodaření, způsob naložení s likvidačním zůstatkem, práva a povinnosti osob hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti,
- přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv – církev a náboženská společnost musí být registrována po dobu nejméně 10 let, musí zveřejňovat každoročně výroční zprávy o činnosti, účetní závěrky a plnit řádně závazky vůči státu,
- registrovaná církev a náboženská společnost může evidovat/zakládat právnické osoby,
- podnikání a jiná výdělečná činnost právnických osob mohou být pouze jejich doplňkovou činností,

- existuje rejstřík registrovaných církví a náboženských společností, rejstřík svazků církví a náboženských společností, rejstřík evidovaných právnických osob.
- **Hospodaření a účetnictví**
  - jsou financovány v souladu se zákonem č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem, ve znění pozdějších předpisů,
  - příjmy církve a náboženské společnosti (příspěvky, příjmy z prodeje a pronájmu, úroky, dary a dědictví, sbírky, půjčky a úvěry, příjmy z podnikání a dotace),
  - sestavují účetní závěrku,
  - sestavují výroční zprávu.
- **Povinnost auditu**
  - povinnost ověření účetní závěrky auditorem není zákonem stanovena,
  - povinnost ověření výroční zprávy auditorem není zákonem stanovena.
- **Zrušení**
  - na základě žádosti registrované církve a náboženské společnosti zahájí ministerstvo řízení o jejich zrušení (obdobně u svazku církví a náboženských společností),
  - na návrh orgánu registrované církve nebo náboženské společnosti zruší ministerstvo evidenci evidované právnické osoby,
  - na základě prohlášení konkursu na její majetek,
  - na základě rozhodnutí soudu, kterým bylo skončeno insolvenční řízení po konkursu, nebo při návrhu na likvidaci registrované církve a náboženské společnosti nebo svazu církví a náboženských společností nebo evidované právnické osoby podle tohoto zákona se použije přiměřeně obchodní zákoník,
  - po zrušení registrace církve a náboženské společnosti musí být provedena likvidace a likvidace všech jejích evidovaných právnických osob,
  - zrušení s likvidací se nevyžaduje pouze tehdy, dochází-li ke zrušení registrace církve a náboženské společnosti a přechod všech jejích práv a závazků a práv a závazků jejích evidovaných právnických osob je průkazně doložen písemným závazkem jiné registrované církve a náboženské společnosti o převzetí všech těchto práv a závazků,
  - do 5 pracovních dnů od skončení likvidace oznámí tuto skutečnost likvidátor ministerstvu,
  - likvidační zůstatek z likvidace přechází na jinou registrovanou církev a náboženskou společnost určenou v jejím základním dokumentu. Pokud toto určení základní dokument neobsahuje nebo pokud byla registrace takto určené církve a náboženské společnosti zrušena anebo pokud registrovaná církev a náboženská společnost likvidační zůstatek odmítne, připadá likvidační zůstatek státu, který jej musí využít ve prospěch registrovaných církví a náboženských společností,
  - zániku evidované právnické osoby předchází její zrušení s likvidací, anebo zrušení bez likvidace, přechází-li její majetek a závazky na registrovanou církev a náboženskou společnost nebo její jinou právnickou osobu,
  - nepostačuje-li při likvidaci evidované právnické osoby její majetek k úhradě závazků, ručí za tyto závazky registrovaná církev a náboženská společnost, jejíž orgán ji navrhl k evidenci. Likvidační zůstatek z likvidace evidované právnické osoby přechází na registrovanou církev a náboženskou společnost, jejíž orgán ji navrhl k evidenci.

